

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Венгер В.В. Конституційний контроль як механізм захисту прав людини в Україні // Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. 2018. Т. 5, № 3. С. 50–56.
3. Кравченко О.С. Роль конституційного суду у забезпеченні прав людини: порівняльний аналіз на прикладі країн Європи та України // Юридичний часопис Національної академії правових наук України. 2020. Т. 4, № 2. С. 22–30.
4. Доронін В.В. Конституційна юрисдикція: механізм правозахисної діяльності. Харків: Право, 2019. 324 с.
5. Закон Української РСР «Про зміни і доповнення Конституції (Основного Закону) Української РСР» від 24 жовтня 1990 р. Відомості Верховної Ради Української РСР, 1990, № 45, ст. 605.
6. Закон України «Про Конституційний Суд України» від 13 липня 2017 р. Відомості Верховної Ради України, 2017, № 35, ст. 376.
7. Конституційний Суд України. Рішення від 15 липня 2021 року № 3-рп/2021 у справі щодо захисту прав на особисту свободу та недоторканність.
8. Булгакова Т.В. Історія прав людини та громадянина у Франції: Декларація 1789 року. Київ: Видавництво Київського університету, 2020. 176 с.

Залогіна Вероніка Вячеславівна,
здобувач вищої освіти бакалавра ННПП
Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник:

Романенко Людмила Миколаївна,
т.в.о. завідувача кафедри конституційного
права ННПП НАВС, кандидат юридичних
наук

ПРАВА ГРОМАДЯН БЕЗ ПРИВІЛЕЇВ ТА ОБМЕЖЕНЬ ЗА ОЗНАКАМИ СТАТІ: НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Одне із найбільш важливих завдань держави полягає у забезпеченні рівних прав і можливостей громадян. Внаслідок історичного розвитку інститутів права та постійних змін у сучасному житті різні категорії права з'являлись поступово. Ідея прав має багатовікову історію, але законодавчо затверджені права та обов'язки держави та громадян набули чинності лише в минулому сторіччі. Права людини за ознаками статі набували важливості в їх законодавчому забезпеченні для усунення

дискримінації, привілеїв та забезпеченні відповідальності за скоєні правопорушення.

Одним із перших, після резолюції Генеральної асамблеї ООН, основним міжнародним нормативно-правовим документом, в якому зазначено права людини є Міжнародний пакт про громадські і політичні права [1], який ґрунтується на принципах, проголошених Статутом Організації Об'єднаних Націй та визначає, що дискримінація за ознакою статі повинна бути заборонена законом [1]. Крім того, згідно з ст. 2 Міжнародного пакту зазначено: «кожна держава, яка бере участь у цьому Пакті зобов'язується поважати і забезпечувати всім перебуваючим у межах її території та під її юрисдикцією особам права без будь-якої різниці щодо статі...» [1]. Необхідно зазначити, що подібні зобов'язання щодо гарантій та прав без будь-якої дискримінації щодо статі визначені у Міжнародному пакті про економічні, соціальні і культурні права з урахуванням, що кожна окрема людина, маючи обов'язки щодо інших людей і того колективу, до якого вона належить, повинна дотримуватись прав та вимог цього Міжнародного пакту [2].

Необхідно зазначити, що наведені Міжнародні пакти мають зобов'язальний зміст і, відповідно, повинні виконуватись належним чином всіма державами, які беруть у них участь. Україна відноситься до переліку країн, зобов'язання в правах людини яких, діють на підставі цих пактів.

Крім того, у міжнародному правовому просторі існують Конвенції щодо прав людини, деталізація вимог яких за ознакою статі наведено у:

- Європейській Конвенції з прав людини, де у розділі 1, ст.14 зазначено, що користування правами та свободами, зазначеними у Конвенції має бути забезпечене без дискримінації за ознакою статі [3];

- Міжнародній конвенції про ліквідацію всіх форм расової дискримінації, яка визначає недопущення дискримінації та надання рівних прав і свобод без будь-якої різниці в расі, в тому числі за ознакою статі [4];

- Конвенції Організації Об'єднаних Націй про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, яка охоплює високі моральні принципи, визнає рівність жінок з чоловіками перед законом та усуває дискримінацію жінок у всіх галузях будь-якого політичного, економічного, соціального, культурного середовища та наділяє жінок основними свободами на основі рівності з чоловіками [5].

Для усестороннього та глибокого розуміння ідеї дотримання прав людини наведемо тлумачення терміну «дискримінація». Згідно з Законом України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні», дискримінацією є: «рішення, дії або бездіяльність, що спрямовані на обмеження або привілеї щодо окремої особи чи групи осіб за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, регіональних та інших переконань, статі ... якщо вони унеможливають визнання і реалізацію на рівних підставах прав і свобод людини і громадянина» [6].

Необхідно зазначити один з основних нормативно-правових документів, який усуває будь-які нерівності в правах жінок та чоловіків та забороняє дискримінацію за ознакою статі. Це Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», в якому визначено правові, організаційні та

соціальні механізми, спрямовані на досягнення рівності між жінками та чоловіками у всіх сферах діяльності та життя [7]. Основні положення Закону включають: забезпечення рівних прав та можливостей жінок та чоловіків у громадській, політичній, соціальній, економічній, освітній, медійній сферах діяльності; здійснення заходів щодо запобігання та протидії насильству за ознакою статі; відповідальність за порушення та порядок відшкодування завданих матеріальних збитків та/або моральної шкоди [7].

Основним Законом України, який має найвищу юридичну силу в державі є Конституція України, згідно розділу II, ст.24 якої визначено: «... рівність прав жінки і чоловіка забезпечується: наданням жінкам рівних з чоловіками можливостей у громадсько-політичній і культурній діяльності, у здобутті освіти і професійній підготовці, у праці та винагороді за неї; спеціальними заходами щодо охорони праці і здоров'я жінок, встановленням пенсійних пільг; створенням умов, які дають жінкам можливість поєднувати працю з материнством; правовим захистом, матеріальною і моральною підтримкою материнства і дитинства, включаючи надання оплачуваних відпусток та інших пільг вагітним жінкам і матерям» [8].

Таким чином, можна дістати висновку, що нормативно-правове забезпечення у сфері протидії дискримінації прав людини за ознакою статі полягає в гарантуванні та забезпеченні рівності прав і свобод для всіх громадян без будь-якої різниці щодо статі. Впровадження чітких механізмів правового захисту та дотримання міжнародних Статутів, Конвенцій, Пактів, а також Конституції України і зазначених Законів України надають змогу: запобігати дискримінації у різних сферах діяльності; захистити постраждалих та притягти до відповідальності винних; сприяти культурі рівності, взаємоповаги та однакових можливостей без обмежень за ознакою статі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права. Ратифікація від 19.10.1973 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text (дата звернення 17.11.2024р.)

2. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права. Ратифікація від 19.10.1973 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042#Text (дата звернення 17.11.2024р.)

3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (з протоколами) (Європейська конвенція з прав людини). Ратифікація Україною 17.07.1997 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення 17.11.2024р.)

4. Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_105#Text (дата звернення 18.11.2024р.)

5. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок. Статут конвенції ООН № 995_i41. URL:

https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_207#Text (дата звернення 18.11.2024р.)

6. Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні. Закон України від 06.09.2012р., № 5207-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5207-17#Text> (дата звернення 19.11.2024р.)

7. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків. Закон України від 08.09.2005р., № 2866-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text> (дата звернення 19.11.2024р.)

8. Конституція України прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28.06.1996 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення 19.11.2024р.)

Заторська Анастасія Сергіївна,

здобувачка ступеня вищої освіти
бакалавра ННПП Національної
академії внутрішніх справ

Науковий керівник:

Чижов Денис Анатолійович,

професор кафедри конституційного
права ННПП НАВС, доктор
юридичних наук, доцент

РОЛЬ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ЗАХИСТІ ПРАВ ЛЮДИНИ

У сучасному світі спостерігається зростання різноманітних загроз для прав людини, таких як збройні конфлікти, політичні репресії, екологічні катастрофи та пандемії, а міжнародні організації відіграють важливу роль у координації зусиль різних держав для вирішення цих проблем. Міжнародні організації, зокрема ООН, Європейський Союз, Рада Європи, Міжнародний кримінальний суд та інші, розробляють і впроваджують норми та механізми захисту прав людини, які стають орієнтирами для національних правових систем, завдяки їх діяльності здійснюється оперативна підтримка у кризових регіонах, моніторинг дотримання прав людини та надання допомоги. Дослідження ролі міжнародних організацій у захисті прав людини важливе для розуміння того, як міжнародне співтовариство може сприяти покращенню правових стандартів та підвищенню ефективності захисту прав людини на національному рівні, особливо в умовах сучасних викликів та кризових ситуацій.

У 1967 р. в рамках ООН було прийнято Декларацію про ліквідацію дискримінації щодо жінок, де закріплено, що дискримінація щодо жінок є злочином проти людської гідності, а державам пропонувалося вживати заходи для анулювання існуючих законів, звичаїв, постанов та практики, які є дискримінаційними щодо жінок. А вже у 1979 р. було прийнято конвенцію про